

ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ฉบับที่ D8 2 ม.ค. 68	วิทยาลัยการทัพบก
ประเด็น UNHCR ในประเทศไทย	UNHCR ในประเทศไทย หลักการ และ มุมมอง
ประเด็นสำคัญ	<ul style="list-style-type: none"> - UNHCR คืออะไร - UNHCR ในประเทศไทย และ ภารกิจ - มุมมองเชิงลบของ UNHCR ในประเทศไทย

สำนักงานข้าหลวงใหญ่ผู้ลี้ภัยแห่งสหประชาชาติ (UNHCR) คือ องค์การระหว่างประเทศ (International Organization) ที่มีบทบาทสำคัญในการดูแลและคุ้มครองผู้ลี้ภัยในกรอบการทำงานของสหประชาชาติ มีภารกิจเฉพาะในการช่วยเหลือผู้ที่ต้องหลบหนีจากสงคราม ความรุนแรง หรือการละเมิดสิทธิมนุษยชน โดยการทำงานร่วมกับประเทศสมาชิกและองค์กรต่าง ๆ เพื่อให้การคุ้มครองทางกฎหมายและการช่วยเหลือที่จำเป็นแก่ผู้ลี้ภัย

ภารกิจของ UNHCR ในประเทศไทย คือ 1. การคุ้มครองผู้ลี้ภัย ซึ่ง UNHCR ช่วยคุ้มครองผู้ลี้ภัยที่หลบหนีจากการขัดแย้งในประเทศต่าง ๆ เช่น พม่า กัมพูชา และเวียดนาม โดยให้ความช่วยเหลือด้านที่อยู่อาศัย การศึกษา การรักษาพยาบาล และการเสริมสร้างความสามารถในการทำงาน 2. การช่วยเหลือทางกฎหมาย ทาง UNHCR ให้การสนับสนุนทางกฎหมายแก่ผู้ลี้ภัย โดยช่วยในการขอรับการคุ้มครองจากการส่งกลับไปยังประเทศที่มีความเสี่ยง 3. การประสานงานกับภาครัฐและองค์กรภาคเอกชน UNHCR จะร่วมมือกับรัฐบาลไทยและองค์กรภาคเอกชนในการจัดการปัญหาผู้ลี้ภัย และส่งเสริมการดำเนินการทางด้านมนุษยธรรม 4. การสนับสนุนการตั้งถิ่นฐานใหม่ คือ UNHCR ส่งเสริมให้มีการตั้งถิ่นฐานใหม่สำหรับผู้ลี้ภัยที่ได้รับการยอมรับในการอพยพไปยังประเทศอื่น เช่น สหรัฐอเมริกา และประเทศในยุโรป พื้นที่ทำงานของ UNHCR ในประเทศมีการดำเนินงานในพื้นที่ดังนี้ 1. ค่ายผู้ลี้ภัยตามแนวชายแดน ซึ่งหนึ่งในพื้นที่สำคัญของการทำงานของ UNHCR คือค่ายผู้ลี้ภัยตามแนวชายแดนไทย-เมียนมา 2. พื้นที่ในกรุงเทพฯ และเมืองใหญ่ 3. พื้นที่ที่มีชุมชนชาติพันธุ์และคนไร้สัญชาติ โดยมากจะเป็นพื้นที่ทางภาคเหนือและตะวันออกเฉียงเหนือ 4. พื้นที่อื่น ๆ ในประเทศไทย

จากหลักการข้างต้น นับว่า UNHCR เป็นองค์กรที่มีคุณค่ามาก องค์กรหนึ่ง แต่บางมุมมองที่ปรากฏ UNHCR ถูกมองว่าสร้างปัญหาให้กับหน่วยงานความมั่นคงชายแดนของไทย โดยเฉพาะในด้านเหล่านี้ คือ การควบคุมการเคลื่อนย้ายของผู้ลี้ภัย การจัดการค่ายผู้ลี้ภัย และ การดำเนินนโยบายด้านความมั่นคงในประเทศ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ 1. การสนับสนุนการเคลื่อนย้ายของผู้ลี้ภัย UNHCR สนับสนุนให้ผู้ลี้ภัยได้รับการเคลื่อนย้ายไปยังที่ที่ปลอดภัยและสามารถเข้าถึงบริการพื้นฐานต่าง ๆ เช่น การศึกษาและการ

รักษาพยาบาล ในบางกรณี UNHCR อาจผลักดันให้ผู้ลี้ภัยมีเสรีภาพในการเคลื่อนย้ายไปยังพื้นที่เมืองหรือแม้กระทั่งการตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศที่สาม ซึ่งอาจเป็นข้อขัดแย้งกับ หน่วยงานความมั่นคงของไทย ที่ต้องการควบคุมการเคลื่อนไหวของผู้ลี้ภัยในพื้นที่ชายแดนอย่างเข้มงวดเพื่อป้องกันการเคลื่อนไหวที่อาจกระทบต่อความมั่นคงของประเทศ 2. ความขัดแย้งในด้านการคุ้มครองผู้ลี้ภัยจากการส่งกลับ UNHCR ยึดหลักการ การไม่ส่งผู้ลี้ภัย กลับไปยังประเทศที่มีความเสี่ยงหรืออันตราย โดยเฉพาะผู้ลี้ภัยที่มาจากประเทศที่มีความขัดแย้ง เช่น เมียนมา หรือจากกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่หนีภัยสงคราม การคุกคาม และการละเมิดสิทธิมนุษยชน ในบางกรณี หน่วยงานความมั่นคงของไทย อาจมองว่า การคุ้มครองผู้ลี้ภัยจากการส่งกลับนั้นเป็นอุปสรรคต่อการรักษาความมั่นคงของประเทศได้ 3. การจัดการกับค่ายผู้ลี้ภัย หน่วยงานความมั่นคงของไทย มักจะควบคุมการเข้าถึงและการเคลื่อนย้ายใน ค่ายผู้ลี้ภัย ตามชายแดนอย่างเข้มงวด เช่น การจำกัดการออกจากค่าย การจำกัดการเข้าออกของบุคคลจากภายนอก หรือการเฝ้าระวังผู้ลี้ภัยภายในค่ายเพื่อป้องกันการแพร่ขยายของกลุ่มที่อาจเป็นภัยต่อความมั่นคง แต่ทาง UNHCR มักจะให้ความสำคัญกับการคุ้มครองผู้ลี้ภัยในเชิงมนุษยธรรม โดยสนับสนุนให้ผู้ลี้ภัยได้รับสิทธิพื้นฐานและความปลอดภัย จึงอาจขัดกันได้ 4. การตั้งถิ่นฐานใหม่ UNHCR มุ่งเน้นการช่วยเหลือผู้ลี้ภัยที่ไม่สามารถกลับไปยังประเทศต้นทางได้ โดยการจัดการตั้งถิ่นฐาน

ใหม่ไปยังประเทศที่สาม แต่หน่วยงานความมั่นคงของไทยบางส่วน อาจไม่เห็นด้วยกับการตั้งถิ่นฐานใหม่ในประเทศไทยหรือการให้สถานะถาวรแก่ผู้ลี้ภัยในประเทศ เนื่องจากความกังวลเรื่องการขยายตัวของจำนวนผู้ลี้ภัยและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อความมั่นคงในระยะยาวของประเทศ โดยเฉพาะในกรณีที่มีผู้ลี้ภัยบางกลุ่มที่มีการเกี่ยวข้องกับ การเคลื่อนไหวทางการเมืองหรือกลุ่มติดอาวุธในประเทศต้นทาง การตั้งถิ่นฐานใหม่หรือการขยายการคุ้มครองผู้ลี้ภัยอาจทำให้หน่วยงานความมั่นคงของไทยรู้สึกไม่ปลอดภัยหรือกังวลเกี่ยวกับผลกระทบด้านความมั่นคง

5. การประสานงานระหว่าง UNHCR และหน่วยงานความมั่นคง การประสานงานระหว่าง UNHCR กับ หน่วยงานความมั่นคงของไทยบางครั้งอาจเผชิญกับอุปสรรค เนื่องจาก UNHCR และหน่วยงานความมั่นคงของไทย มีวัตถุประสงค์และแนวทางที่แตกต่างกัน UNHCR ต้องการคุ้มครองสิทธิของผู้ลี้ภัยให้ได้รับการดูแลอย่างเต็มที่ตามมาตรฐานสากล ขณะที่หน่วยงานความมั่นคงของไทยมีเป้าหมายในการรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันภัยคุกคามจากภายนอกความแตกต่างนี้อาจทำให้เกิดการขัดแย้งในด้านการดำเนินงาน และการจัดการกับผู้ลี้ภัยได้

สืบเนื่องจากมุมมองในแง่ลบที่กล่าวมาข้างต้น ในที่นี้จะขอยกตัวอย่างเพิ่มเติมถึงการทำงานของ UNHCR ในพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ ที่ดูเหมือนจะไม่ชั่วคราว ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาที่มีมานานมาก แต่ก็ยังแก้ปัญหาไม่ได้เสียที อาทิ พื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ บ้านแม่หละ บ้านอู๋มเปี้ยม จ. ตาก และ ในจังหวัดอื่น ๆ ที่มักจะเกิดความขัดแย้งกับคนในพื้นที่ เช่น มีความตึงเครียดระหว่างชุมชน เนื่องจากทรัพยากรมีจำกัด และ ผู้ลี้ภัยมักละเมิดกฎระเบียบท้องถิ่น อีกประการที่สำคัญคือ เรื่องค่าตอบแทนรายหัว อธิบายง่าย ๆ คือ ยังมีประชากรในพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ มาก ก็จะได้เงินหรือของสนับสนุน มาก ผลที่เกิดขึ้นคือจำนวนประชากรในพื้นที่พักพิงชั่วคราวฯ จะเพิ่มขึ้นอย่างมากมาโดยปราศจากการควบคุม

นอกจากนี้ UNHCR ในประเทศไทย ยังถูกวิจารณ์ ว่าที่จริงแล้ว มีผู้ลี้ภัยจากประเทศต่าง ๆ ที่หลบอยู่ในกรุงเทพฯ และที่ถูกกักขังในสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองอีกจำนวนมาก แต่ทาง UNHCR ไม่เคยพูดถึงกลุ่มคนเหล่านี้ มีแต่ขอรับบริจาคเท่านั้น ซึ่งไม่ทราบว่าของ หรือ เงิน ที่บริจาคมานั้นจะตกไปอยู่ที่ใคร หรือที่ได้รวมถึงความจริงใจในการส่งผู้ลี้ภัยไปยังประเทศที่สามด้วยการปฏิเสธผู้ลี้ภัยที่ขอรับการช่วยเหลือ ด้วยเหตุผลนานัปการอีกด้วย

UNHCR ในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและคุ้มครองผู้ลี้ภัยให้เป็นไปตามหลักการ ในทางตรงกันข้าม การทำงานของ UNHCR เองก็ยังเป็นที่กังขาอยู่ในบางประการว่า เพื่อมนุษยธรรม จริงหรือไม่ และ การเป็นองค์กรระหว่างประเทศของ UNHCR จึงไม่ควรเรียกร้อง หรือมีอภิสิทธิ์เหนืออำนาจอธิปไตยในการที่จะดูแลเรื่องความมั่นคงของชาติเจ้าบ้าน

พ.อ. หญิง มณฑิรา ยิ้มสมบุญ
อจ.ทก.วทบ.